

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adausele sale „Foia Interesantă”, „Zovărășia” și „Bobirnați”, — e următorul: pe un an 10 cor.; pe 6 luni 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România (4 foi) 40 Lei pe an.

Foie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiunile:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserțiunile ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătească înainte.

Manuscripte nu să dau napoi.

Revoluție de stradă în Budapesta.

80.000 muncitori în luptă pentru votul universal! — Armata și poliția scoasă în contra lor. — Armata trage focuri în mulțime.

Un căpitan e trântit de pe cal, izbit cu o peatră în obraz! — Un oficer împușcat să răstoarnă mort de pe cal.

13 muncitori morți, 500 răniți greu, iar vre-o 1400 mai ușor.

Budapesta lăsată în întunec și fără apă!

S'au chemat în ajutor regimentele dela Strigoniu și Pillis-Csaba. — S'a vestit dreptul statar pentru oraș!

Toate din pricina lui Tisza Pișta.

Politica volniciei lui Tisza și a bandei sale de grofi și baroni îngrămădiți în partidul «muncii», — își are roadele sale grozave!

Impotrivirea pe care acest nemeș cu inimă de hienă față de popor, — o face pornirii de a să da poporului țării drept de vot universal, și sălbătăcia cu care el a pășit să sugrume în dietă partidul care cere acest drept pe sama poporului, — a pus în mișcare marele partid al muncitorilor din Pesta și din alte orașe ale țării, — iar satrapii dela stăpînire au răspuns mișcării muncitorilor, punîndu-le în pept mii de baionete ale întregii armate din Pesta și a poliției și gendarmeriei, și au făcut ca Joi să se roșească de sînge ulițele Budapestei, omorînd 13 muncitori și răniind pe sute de inși greu!

Lucrurile au ajuns pîn' acolo, că toată armata din Budapesta e prea puțină pentru susținerea ordinii în oraș, și au fost chemate regimentele din alte orașe apropiate, — iar pentru Budapesta s'a vestit statarul (stare de războiu, cînd pedeapsa cea mai deasă pentru ori-ce greș e: glonțul)

Iată știrile ce ni-au sosit vineri dimineața despre răsturnările ce-s în capitala țării, — și pe care ne grăbim a le aduce la știrea cetitorilor „Libertății” prin acest număr ceos în afară de șir și în grabă.

Pe Joi partidul muncitorilor a început a înceta toate lucrările în

fabrici și ateliere, și a ieși zeci de mii în strade, adunîndu-se în pace înaintea dietei țării, avînd a trimite în dietă o deputație a lor, care să ceară cu tărie ministrilor, să nu mai facă împotrivire aducerii legii de vot universal, pe care o cere tot poporul muncitor al țării, — căci la din contră ei vor face grevă în toată țara, căci nu-i lasă inima să mai lucreze în pace în fabricile și atelierele (lucrătoarele) unor stăpîni, cari toți sunt în contra drepturilor lor!

Cu acest gînd s'au hotărît ei să înceteze Joi lucrul în Pesta și să se adune naintea dietei. Acum iacă ce s'a petrecut în acea zi:

Străzile.

Dela 6 ceasuri dimineața pe străzi nu vezi, decît polițiști înarmați, cîteva rînduri pe jos, alte rînduri călare, și apoi soldați puși la deosebite încrușișări ale drumurilor. Prăvăliile și toate cafenelele sunt închise, iar pela ferestrele caselor din rîndurile de sus e mulțime de oameni, cari privesc furnicarul de polițiști și de soldați. Muncitorimea însă nu să rărește, dar e așteptată de cei rînduși spre a ținea ordinea în oraș, cari aleargă grăbiți deici pînă colo împărțind și primind porunci. Cum te niți așa la mulțimea aceasta de săbii și de baionete, ți-se pare că te afli într'un oraș în care a străbătut dușmanul învingător. Nu trece multă vreme și încep să răsară în grupuri mărunte și muncitorii. Pe fețele lor strălucește par'că o rază de mîndrie și de bucurie împrenată cu grijă. Curg plcuri de pe străzile laterale, mîrgineșe și cearcă să străbată spre bulevarde, (drumu-

rile mari cari trec prin cele mai umblate părți ale orașului). Ținta tuturor e să ajungă înaintea casei dietei, unde e locul de adunare horărit de conducătorii lor. E de prevăzut, că o să urmeze strașnice încăierări între mulțimea poporului, care vrea să-și zmulgă drepturile, și între armată și poliție.

Intilele ciocniri.

Nu trece multă vreme și pe podul Margit, care e din sus de dietă, — să aud strigăte și zbierete! Un șradron de husari așezat aci spre a împiedeca muncitorimea din Buda a veni spre parlament, cearcă să respingă cu săbiile miile de muncitori, cari dau năvală pe pod să treacă dincoaci, ca să se împreune cu alți tovarăși ai lor.

Dar iată sosesc vești, că s'au întîmplat ciocniri grele și în alte părți a orașului, anume pe strada Vațului.

Muncitorii cari prin această apucaseră spre dieta țării, să retrag între zidurile unui palat să zidește și de pe socele încep să arunce cărămida, țigla și trunchiuri de lemn pe polițiștii din stradă! Infuriați, aceștia dau năvală spre palat și, orbiti de mînie, pătrund ou săbiile scoase între ziduri, unde să încalieră cu muncitorii! Să aud țipete de moarte și împușcături, iar muncitorii în fața armelor ucigașe sunt nevoiți să ne retragă și să caute scăpare! Pe cîteva dintre ei poliția pune mîna, și-i arestează.

Cei dintli morți.

Ce-a urmat după asta, a fost și mai îngrozitor. Pe la 9 ceasuri pornesc muncitorii fabricii Nicholson spre parlament,

dar abia părăsesc poarta fabricii, îi și întîmpină o mulțime de polițiști cu săbiile scoase și, fără multă vorbă, s'apucă să-i împrăstie! Muncitorii îndirjiți pînă la culme de atacul acestor volnic al polițiștilor, scot revolverele și slobod o ploaie de gloanțe asupra polițiștilor, cari vîzîndu-se astfel loviți, folosese de-a-

semenea revolverele și o minută-doauă, toată strada e plină de bubuituri de revolvere și de gemete de oameni răniți!

Un fum negru acopere totul și cînd pușcăturile amuțesc doi muncitori să zvîrcolesc în sînge pe lespezile de peatră ale străzii, dîndu-și peste cîteva clipe sufletul, iar zeci de alții sîngerează și caută să-și lege ră-nile!

Din depărtări s'aude trepotul unei companii de soldați, care vine în goană spre locul de luptă, să aducă ajutor polițiștilor! Muncitorii o iau la fugă, aruncînd din cînd în cînd înapoi cu petri și slobozind pușcături de revolver.

Un căpitan lovit în obraz, cade de pe cal!

Căpitanul Naszódy lovit de-o piatră în obraz se răstoarnă de pe cal, iar vre-o doi polițiști sunt plini de sînge.

Tot pe vremea aceasta vine vestea că s'au întîmplat ciocniri

în strada Dob, și în piața Libertății.

În strada Dob poporul atacă mai multe case de ale jidanilor, spargându-le ferestrele și cercind să strice vitrinele prăvăliilor! Poliția din bulevardul Elisabeta aleargă într-acolo și după ce primește ajutoare mari, începe să atace muncitorii. Aceștia rup asfaltul (pardosala) străzilor, și ridicând întărituri mici de apărare, să împotrivesc poliției. Sunt însă alungați și o mulțime din ei cade în mâinile polițiștilor.

Întărituri de tramvaie.

Pe drumul dinaintea Muzeului, ciocnirea încă e înfocată. Muncitorii opresc în loc tramvaiele (carele electrice), cari poartă călătorii, și ascunzându-se după ele, zboară spre polițiști și spre armată droaie de petri. Ciocnirea însă nu ține mult, că în fața năvalei soldaților muncitorii să retrag tirind vre-o 10 răniți după ei.

Mai năpraznică e încăierarea pe piața Libertății. O droaie mare de muncitori dau năvală asupra Băncii Austro-Ungare și ceaoă să pătrundă înăuntru. Le ațin însă calea mai multe companii de soldați, cari sosesc cu baioneta pusă, și să aruncă asupra muncitorilor, cari să retrag pe strada Nădor, spargind toate ferestrele palatelor, ce le întilnesc în oale.

Înainte dietei.

Deși muncitorilor li-s'au pus din toate părțile pedeci, totuși s'au strecurat mereu spre parlament, și pe la amiază în fața casei dietei, apărată de o mulțime de soldați și de polițiști, erau adunați cam 60—70 de mii de muncitori!

Muncitorii bat armata cu petri.

Polițiștii li roagă în repetite rânduri să se împrăștie, dar orice vorbă e de prisos, căci muncitorii nu vreau nici s'audă de-asa-ceva. În mijlocul lor nu să aude decit un murmur îngrozitor și un cor puternic, că: *Nu ne temem nici de gura tunurilor!* Într-acea să ridică un muncitor și începe să vorbească către mulțime cu o voce puternică, îndemnându-o: *să nu să teamă!*

„Armata nu va cuteza să impuște în noi, zice el, căci nu-i este iertat să impuște în oameni cinstiți ca în niște cini mizerabili!

Abia răsună înse cuvintele

acestea din urmă și asupra polițiștilor și a soldaților zboară o ploaie de petri și de cărămizi.

Intilele salve de gloanțe în mulțime.

Atunci comandantul armatei, înfiorat, zbiară cit îl ține gura ca muncitorii să înceteze cu pietrele, că altcum va fi nevoit să poruncească armatei să puște!

Nu ni-e frică!, răsună din nou glasul mulțimei și o nouă droaie de cărămizi zboară spre soldați.

— „*Schiessen! An! Feuer!*” — răsună atunci de-odată comanda oficerului, și un ropot de puști zguduie geamurile palatelor din apropiere, și în văzduh se ridică gemete și vaete înăbușite!

— *Trei morți* zac în lacuri de sânge și peste 100 de răniți acopăr strada.

Mulțimea se retrage din fața parlamentului în străzile vecine, dar își strânge încurind rîndurile și pornește iar spre parlament.

Un ofițer ucis!

Pe la 2 ciazuri după amiază vre-o 2000 de muncitori sar asupra soldaților și să face o încăierare strașnică între soldați și muncitorime.

Comandantul soldaților, un locotenent. (Ober-laitnant) vrea să comande foc, dar comanda i-se oprește în gît, căci e lovit de-un glonț de revolver, și el să prăvale *mort de pe cal!*

Și ciocnirile așa țin lanț între soldați, polițiști și muncitori pe toată linia.

Primarul văzînd că apărarea orașului nu e sigură și că nu-i de ajuns nici armata ca să susție ordinea, primește poruncă să de știre, că din hotărîrea statului ministrilor, — *întreg orașul e pus în stare de asediu*, (ca în vremea de războiu, cînd orice călcare de lege se pedepsește cu moartel)

Peste noapte stările din mijlocul orașului s'au mai liniștit, mai ales că orașul, întrînd în grevă, lucrătorii dela fabricile de electrică, — a rămas în întunec.

Au sosit multe trenuri încărcate cu soldați din orașele din apropierea Budapestei, deoarece soldații și polițiștii din oraș nu s-au dovedit de-ajuns a ținea ordinea.

Pe la miezul nopții armata și poliția din oraș s-a retras să odihnească, și i-au luat locul

soldații nou veniți, cari apoi au patrulat pe străzi pînă dimineața, cînd poliția a ieșit iară înarmată, ca să grijească de buna ordine a orașului.

Focuri.

Sara orașul căpătase o înfățișare foarte fioroasă. În mai multe fabrici muncitorii au pus foc, care a făcut pagube foarte mari proprietarilor. Focurile însă nu s-au putut lăți, deoarece pompierii au stat tot mereu la îndemînă, și îndată ce se ivea undeva primejdie, alergau la fața locului și stingeau focul.

În jurul unei astfel de fabrici s'au încăerat din nou muncitorii cu poliția și un muncitor a fost omorît, iar cîțiva au fost răniți de moarte!

Mortii.

În încăerările de pe străzi au

murit, după lista dată de socialistă: „Graiul poporului”, 9 inși, și au fost răniți greu 150 de inși. Jertfă a burărilor au căzut nu numai muncitori, cari au luat parte la demonstrații, ci și alți cetățeni nevinovați. Așa a fost pușcat și un băiat de 12 ani, ceea ce a produs foarte mare turburare în public și în mijlocul muncitorilor. Poliția zice că băiatul a fost nimerit cu glonțul unui muncitor.

Nu ieșiți pe stradă.

S-a dat poruncă aspră, că în zilele următoare nime să nu mai părăsească casa ca să ajungă între turburători și i-se întimple vre-o nenorocire pentru-că poliția nu ia nici răspundere.

S. B.

Pumnul lui Tisza, în dietă.

Ales prin volnicie, el e întruparea volniciei!

Tisza e singur pricina revoluției!

Abia am fost încheiat ieri (Joi) și am pus la postă foaia noastră de Rusalii, și azi Vineri găsim așa amănunte revoltătoare despre felul cum a fost ales și cum Tisza a fost ales președinte al dietei și cum s'a pus să cîrmuiască dieta, luîndu-o așazicînd de grumaz!, — încît nu putem să nu aducem cît mai de grab și cetitorilor „Libertății” știrile acestea din casa țării, prefăcută azi în casă de bătăuși și lărmuitori, și mai ales în casă, în care trimișii îngîmfării grofești, să iau de piept cu trimișii duhului vremilor noue, cari cer dreptate și pe sama mulțimii mai sărace!

Așezarea lui Tisza în scaunul de președinte al dietei s'a făcut prin silnicie, precum el întrupătorul silniciei, în acel scaun, avea să fie.

Mercuri, tot timpul prescrip pentru ședințe în dietă, a fost umplut prin lupta obstructionistă (de împedecare cu mijloacele îngăduite de regulamentul dietei) dusă de kosutiștii lui Justh și a altor partide din împotrivire.

La orele 2 d. a. regulamentul, care e legea dietei, prescrie închiderea ședinței, încheierea lucrării pentru acea zi. După orele 2. numai așa să poate prelungi ședința, dacă dieta însăși hotărăște asta.

Alegerea lui Tisza, pe furiș!

Ministri, înțelesii cu Tisza, au lăsat pe cei din împotrivire

să să zbată cum voesc, pîn' la ciazurile 2. d. a., și atunci peste voia lor și peste prescripsele regulamentului, ei să pună la rînd alegerea președintelui, deși n'am vădit înainte în programul zilei.

Justiști nu se așteptau la asta după era împlinită a muncii, — dar, parcă anume ca să le arate, că nu le pasă de legea dietei, tabăra lui Tisza ceru:

— Să alegem președintele!

Cei din împotrivire protestară cu zgomot uriaș, că asta nu să poate, că alegerea nici n'a fost pusă în programul de lucru al zilei, — că asta ar fi o mizerabilă călcare în picioare a însăși legii pe care e clădită dieta! Aș! Rabiatiștii cari făcură alegerile ticăloase cu călcare în picioare a tuturor drepturilor cetățenilor, — își deteră arama pe față, și încercară a călca în picioare și dreptul pe care stă însăși casa lor, dieta, zguduîndu-o din temelii ei!

În mijlocul unei larme asurzitoare și a sunărilor nesfîrșite de clopoțel din partea vicepreședintelui ce conducea ședința, — urnele (vasele de adunat ședulele de votare), fură așezate pe masă naintea președintelui, și un notar începî a striga pe deputați să vie la votare! Noroc că notarul avea un glas înalt și puternic, de străbătea prin tot zgomotul de iad din

sală, căci altfel nime nu auzea ce zice.

Iaca încep a merge mame-lucii din partidul tizzaist și încep a pune ședulele de vot în urne!

Deputatul Kovács vrea să impede alegerea. E trinitit la pământ și bătut de tizzaiști!

Asta scoase din toate răbările pe koșutistii-iustiști, — Kovács Gyula, să repede înainte spre masa cu urnele de votare și vrea să le arunce jos de pe masă, — pe una a și răsturnat-o, — când de-odată vre-o patru mame-lucii tizzaiști sar ca niște zăvozi turbați asupra lui și îl trintesc la pământ, și să începe o bătae ca în crismă, cu trinte pe jos, cu pumni în față, cu picioarele!

Justiștii să slobod printre băncile lor în ajutorul celui căzut pe gura lupilor, tizzaiștii pornesc și ei val mare cătră aceia, și de nu să ivea între ei Stefan Zsilinsky, un om uriaș, care să puse în calea lor împedcînd cu brațele sale tari și pe unii și pe alții, — nu să știe ce bătae sălbatecă, ca de becheri de pe pustă, să încăeră între minunații „părinți ai patriei.“

Justiștii părăsesc sala.

Scirbiți de această purtare sălbatecă și volnică pân' la revoltă, — *justiștii au ieșit toți afară din dietă*, declarînd că orice s'ar petrece din clipa asta încolo în dietă, e un lucru nelegiuit, pe care ei nu-l vor recunoaște de îndeplinit după lege!

Răzbunați și fiind acum la largul lnr, — mame-lucii guvernului merg și votează pentru președinte și aleg pentru președinte al dietei pe omul cel mai perfid, hain, fără inimă ori cu inimă de hienă, pe Tizza István!

Tizza să așază în scaun.

Tizza, mulțumit că a putut macar așa ajunge în scaunul de președinte ocîrmuitor al dietei, — să urcă în acel scaun și ține o vorbire-program, în care mulțumește de onoarea și încrederea ce să pune în el fiind înălțat la această treaptă de unde dacă ești omul lui hantătar, apoi mult poți cătrăni și treca pe deputați.

Spune că el va conduce lucrările dietei după vrednicie, dar și cu asprime de lipsă în aceste vremi furtunoase, fără e să înfrica de ceva în lucrarea sa!

Mame-lucii îl aplaudă (bat în palme!).

Căci, zice el, nu să mai poate suferi starea de azi a lucrurilor, — pentru-că ar duce

cu totul la paraliza (dambლაა, guta) dietei!

O descoperire a mișcărilor alegerilor trecute!

Scirbit în tot sufletul său de felul obraznic cum partidul tizzaist vrea să rămînă stăpân pe dietă și prin ea pe țară și să pună sub genunchi pe toți cari luptă pentru drepturi mai largi pe sama poporului țării, — deputatul koșutist Dessy Zoltán a strigat în auzul tuturor cătră ministrul Zichy:

— După cele ce voi și majoritatea (tabăra mai mare) voastră le-ați făcut ieri și azi în dietă, — eu mă simt descărcat de ori-ce crutare față de un astfel de guvern!

Trebuie să trag jos vâul de pe voi, ca să vadă odată țara, ce fel de *adunătură cumpărată pe bani sunteți voi!*

Am la mână dovezi, date sigure și acurate, că a-ți luat din visteria (cassa) statului patru și jumătate milioane coroane pentru scopurile alegerilor!

Ministrul Zichy, foarte oșărit de această vorbă mare aruncată lui și prin el toți soților sei și partidului pe care să razimă, — a răspuns zăpăcit:

„Eu, te rog, nu știu nimic despre asta...“

Descoperirea și amenințarea lui Dessy, a uimit pe toți câți au aflat că el vrea să dea în vileag această taină a băndei dela stăpânire, și toată lumea vorbea de ea, în diedă și pe afară, pe ambitori.

Francisc Kossuth și Albert Apponyi au încunjurat pe Dessy și s'au retras cu el la consfătuire în o odaie lăaturalnică.

După consfătuirea cu cei doi bărbați politici — Dessy și-a repetit declarația înaintea grupei de ziariști (gazetari), și a adaus, că descoperirea și dovezile, le va tipări și le va da în vileag prin tipar!

*

Pe cînd lumea era stăpînită și iritată de descoperirea lui Dessy, în dietă ședința, condusă acum de volnicul Tizza, era pe sfîrșite.

Și precum cu volnicie o începuse, cu volnicie o încheia:

Tizza vrea o blăstămăție, — dar, pripit, o sfeclește.

Fiind așa obiceiul dietei, că protocolul ședinței de azi să sta-

torește (autentică) mîne și fiindcă la statorirea protocolului, (că oare a fost el bine ori rău toomit de notari), totdeauna să dă prilegiu mult deputaților a să acăța de el și a vorbi și a potopi vremea prin asta, — vulpoiul Tizza, ca să tragă o nouă păcăleală justiștilor pe mîne: porunci că protocolul să se cetească și statorească acum, în proaspăt, acî pe loc!

Notarii cetiră protocolul, și Tizza de bucurie că l'a putut face cetit și așa a păcălit pe cei ce altfel mîne dimineată ar fi vorbit mult la el, — inte zise:

— Inchid ședința!

— Ho-ho!, strigă din o bancă un deputat potrivit, Barabaș Bela. Cer cuvînt la protocol!

— Imi pare rău, zise Tizza, dar am închis ședința!

— Cum ai închis-o fără să întreb de n'are cineva ceva de zis la protocol!? Și nici aceea n'ai vestit, ca președinte. că dară protocolul e verificat (întărit)?

Tizza, zăpăcit de pripeala prin care a stricat tocmai ceea ce voia să facă pentru înșelarea justiștilor ce nu erau de față, — a fost silit să recunoască lui Barabaș, că a greșit și că mîne va ceti protocolul de nou, pentru a să verifica (statorî și îndrepta ce ar fi de îndreptat) prin distă.

A pășit cu piciorul stîng înainte nobilul conte și a pus pe lucrul mîna stîngă, — precum să știe că e de fapt stîngașiu.

Ședința de Joi.

Joi a avut loc a doua ședință a dietei sub conducerea satrapului Tizza.

Să pune la rînd verificarea protocolului ședinței de ieri (de care voise Tizza să scape, dar stîngașia și pripeala lui i-a stricat socoteala).

Deputatul Barabás cere cuvînt nainte de protocol, și spune, că: în urma volnicilor și călcărilor de regulament în picioare, ce s'au întimplat ieri în această casă a statului țării, — nu e iertat nici să se desbată protocolul unei astfel de ședințe!

Președintele îi trage cuvîntul lui Barabás (îl oprește a mai vorbi) Curat ca în poveste: „Taci băiete nu mai spune!“.)

Justh strigă:

— Aceasta e cea mai scandaloaasă teroare (aflicție)! Și iese aprins din sala dietei. Intre deputați e fierbere mare. Oșii tuturor par plini de schintei ce-s gata de a-prindere în ori-ce clipă!

Să ridică groful Apponyi (din tabăra altfel mai „pacnică“ alui Kossuth Ferencz) și spune:

— Partidul koșutist n'a luat parte la alegerea președintelui, pentru-că aceea s'a rînduit în chip nelegiuit și a fost deia început pân' la sfîrșit nelegiuit!

Așa, bată-vă mîna sorții ce o vredniciți, mai plîngeți-vă și voi întro voi de nelegiuitărea cu care acei dintre voi cari să află în scaunul

puterii, să poartă față de cei din afară de acele scaune! Dacă acești diavoli ce șed în scaunul puterii, cu voi să poartă așa de turbați, călcători de lege, obraznici, și încă acolo în sfatul țării, — vă puteți închipui ce purtare de huni au aceea față de noi cetățenii mai mici ai țării!

Căpitanul de poliție aduce în dietă știri fioroasă de pe afară!

Pe cînd Apponyi să plîngea așa de nelegiuitărea ce să săvîrșește în dietă, — iaca sosește căpitanul de poliție al Budapestei, Boda Dezső, și intră palid și iritat în dietă, căutînd să întîlnească pe ministrul președinte Lukács. Îl află și îi raportează, că afară în stradă să petrec cele mai triste și înfiorătoare lucruri!

— Pe bulevardul Vațului, spune el, mulțimea s'a încăerat cu poliția. Șase oameni au fost împușcați și vre-o 80 greu răniți!

Ministrul ascultă, cutremurîndu-se, știrea fioroasă, care trecu ca fulgerul de repede dela om la om.

Toți deputații să ridicară din bănci și povesteau aprinși asupra lucrului.

Iaca vin gazetarii cari alergau în automobile cu steaguri albe, (ca să știe poliția și lumea că-s oamenii păcii), — și aduc și ei în dietă știrea, cu amănunte înfiorătoare, despre vărsările de sînge ce-s pe afară!

Un deputat să ridică și cere ca, în fața întîmplărilor din calea afară triste ce să petrec pe strazile capitalei, — să se închidă ședința dietei. Că toți deputați o doresc asta.

Dar hiena fără inimă Tizza, răspunde din scaunul de președinte, poate chiar bucurîndu-se că aude că omoară la muncitori, la popor de rînd:

— *Dieta nu e casă de îndurare și de binefaceri! Nu mă privesc cele ce să întimplă afară în stradă! Noi avem aici să facem legi!..*

Un murmur de sclrbă să ridică die toate părțile dietei.

E grozav! E o rușine să se vorbească aici așa! — zice cineva. Iar alții răspund:

— Firește! Pentru groful Tizza sîngele poporului nu are nici un preț!

— Nema i pomenit! zice un al treilea! Cersm să se închidă ședința, că nu mai putem desbate în liniște întro astfel de împrejurări, cînd în jurul nostru poate să întîlnească revoluția!

Deputatul Ráth cere cuvînt la regulament:

— N'avem toți nervii și inima contelui Tizza!, zice el. Cer închiderea ședinței!

Tizza îi trage cuvîntul și nu închide ședința, ci îi ține aci pe oameni, cari stau ca pe spini, — căci gîndul le era tot la întîm-

plările de afară. Sunt chinuți de sila de a sta aici, — dar de mers nu pot merge, că îndată ce s'ar depărta, președintele ar pune la desbatere legea militară contra căreia duc ei luptă și în o jumătate de ceas ar declara-o primită! Tisza o știe asta și li chinuie ținându-i aici, — fie pe-afară ce-o fi, ardă orașul, el nu să mișcă!

Știrea revoluției pe afară sosise în dietă înainte de ora 10. Era la 11 și ședința mergea înainte.

Pe la 11 vorbea Kossuth osîndînd teroarea (silnicia) de care să folosește guvernul contra celor de alte păreri politice decît el.

Deputații Lovászy, Huszár, Heller, cer să se dea drept, nu glonț poporului, căci e cu cale ceea ce el cere și ce în numele lui să cere!

Ședința să închide pe 5 minute.

Deputații ies în grupuri afară de ambaturi și discută între ei aprins întîmplările și amănuntele aflate mai nou din strade.

Intr'aceea iaca sosește ofițerul de poliție Benicky. Toți îl încungiură și dau peste el năvală cu întrebări. El le răspunde:

— *Avem la poliție știre sigură, că socialiștii tulburăți, prin vărsarea de sînge, voese să străbată în casa dietei!*

Mamelucilor lui Tisza li să face părul vîlvol în cap. Că de-ar ajunge a străbate socialiștii în dietă, apoi las' de nu li-ar dubliele cele de lingăii!

Ca creștere a spaimii iaca să ivesc în ambitul dietei capii socialiști Hunffy și Garami, — și căuțînd pe Justh, să retrag cu el la sfat în o odaie lăaturalnică.

Și tot atunci sosese știri nouă despre războiul de afară, — vestindu-se că numărul morților a ajuns la opt și al răniților trece peste sută!

Știrea asta dă fiori și în ministri ce să sileau a-și ținea firea. Să adună un sfat de ministri, la care ia parte și căpitanul de poliție Boda, pentru a să înțelege asupra măsurilor de apărare a dietei și a orașului peste tot.

— Intr'aceea Tisza redeschide ședința dietei. Deputații să duc ca mielul la cuțit, să iee parte la ședințe într'o astfel de stare sufletească, — dar hiena de președinte nu le împlinește cererea de a închide ședința. Deschizîndu-o și văzînd că de ispravă nu poate fi vorba, să rînjește cîtră deputați:

— *Mai perdurăm o zidin viața națiunii!*

Strigăte asurzitoare coperiră această declarație obraznică a președintelui. Un deputat, Kovacs, li strigă:

— *Dla ești un nebun!*

Tisza îl trimite la comisia disciplinară, — care să-l pedepsească pentru vorba asta la fața măriei sale președintelui!

Și așa a dus-o înainte în nesfârșite hărțueli cu opoziția (parti-

dele de împotrîvire), repetîndu-se încăerările aprinse, peste cari președintele vărsa oleu pe foc prin tragerea cuvîntului și certarea deputaților, — pînă la orele jumătate la 4 d. a., cînd a închis-o, fiind toți aprinși și cătrăniți.

Greva și urmările ei.

Turburările din capitală au adus cu sine hotărîrea ca muncitorii să iasă din lucru, făcînd grevă pe toată linia în orașul Budapesta și în orașele vecine. Greva aceasta deși a fost proclamată numai pentru capitală și orașele din apropiere, ea amenință a se lăți în toată țara și sosesc vești, că muncitorimea din Arad, din Cluj și din alte orașe, s'a alăturat de voce bună la greva muncitorilor din Budapesta.

Prea ușor să poate întîmpla, ca muncitorii să nu mai lucre pînă cînd nu li se dă votul universal, pe care îl dorește țara întreagă, mulți și dintre înalții politicieni, numai tocmai contele Stefan Tisza nu, și o ceată de lingăi de-ai lui, căci dîndu-se drept poporului și muncitorimei, își văd perindu-le pămîntul de sub picioare și puterea din mîni, și ei la una ca asta nu s-ar da odată cu capul!

Zilele acestea au dovedit puterea muncitorimei, a socialiștilor, și se va vedea dacă într-adevăr la noi să poate face ceva pentru schimbarea spre bine a ocîrmuirii țării, ori nu.

În Budapesta greva pînă acum avu urmări foarte mari: Nu să mai tipăriră 2 zile foile; n'au ars lămpile electrice în oraș, și orașul n'a mai căpătat apă, — că nu era cine să lucreze în tipografia și la fabrica de electrică.

De ar fi urmat să facă grevă și brutarii (pecii), Pesta să lipsea de lumina, pîne și apă! Așa vrînd nevrînd orașul era nevoit să se dea bătut în fața primejdiei, ce-l amenința.

De-ocamdată orașul a scăpat de asta prin făgăduința făcută de ministri, că vor da vot universal. Dar de ce a scăpat azi, ușor i-să poate întîmpla să nu scape mine!

Ziua de Vineri.

Ședința de azi a dietei, a fost tot așa de furtunoasă și volnicia lui Tisza tot așa de turbată! Deputatul Kovács a fost scos din dietă pe 30 zile, Rát pe opt zile pentru purtare nesupusă.

— **Guvernul va cădea în cîteva zile.**

— Pe străzi s'au repetat ciocnirile cu miliția. Soldații au dat de nou salve omorînd pe doi și rănind 31.

— Intreprinzătorii de zidiri au dat afară din lucru pe 30.000 lucrători. (li primesc ei iară!)

— Muncitorii au dat foc la 4 fabrici, între cari și fabricii de mașini economice Nickelsohn!

— Toată jandarmaria din împrejurime și miliția e adusă în Pesta.

— *Pîn'acum sunt 13 morți și 500 răniți greu iar vre-o 1400 răniți mai ușor.*

— Un băiat de 9 ani a fost omorît azi și 2 polițiști.

— Muncitorii au oprit tramvaiele și le-au dat foc!

— În fața atîtor baionete și mai ales că li-s'a trimis vorbă că votul universal va fi primit și de guvern, — socialiștii au hotărît a înceta de ocamdată greva.

— Socialiștii au convocat pe mîne 5 adunări populare și ministrul nu li s'a mai pus în contră, ci le-a îngăduit pe toate.

NOUȚĂȚI

Judecata Curiei asupra alegerii dela Orăștie, să va publica în 1 Iunie n.

Numărul de față al „Libertății” iese azi Sîmbătă, în 25 Mai, așadar la două zile după numărul obișnuit trimis Joi. Întîmplările mari ivite Mercuri, Joi și Vineri în Pesta, despre cari nu putusem avea știre pînă Joi înainte de amiazi cînd încheiam foaia și o tipăream, — ne-au îndemnat să scoatem de grab și acest număr, căci ne părea prea mult să aștepte cetitorii noștri pînă săptămîna viitoare după ele, cînd iese numărul regulat.

Facem cunoscut abonaților și cetitorilor noștri, că dacă lucrurile nu merg spre mai bine și să vor urma întîmplările grele în țară, — „Libertatea” va ieși și de 2 ori pe săptămîna, de cîte ori va fi lipsă, ducînd olt mai repede cetitorilor săi știrile cele mai nouă și mai însemnate!

„Libertatea” de Paști, scufundată cu „Titanicul”!.. Din scrisorile alor 4 frați ai noștri din 4 orașe din America, vedem că numărul de Paști al „Libertății” a avut și el norocul nenorocos de a călători spre America tocmai cu posta pe care o ducea frumosul vapor nou „Titanic”, și a să împărțităși de soartea aceluia: a să scufunda cu el și a ajunge să o cetească — peștii de pe fundul mării, că la abonații noștri americani n'a putut ajunge.

Cea dintîi scrisoare care ne ves-

tea acest lucru, era dela fratele nostru Ion Budoiu — din Lekevo (Ohio). Nu am crezut-o. Gîndeam onul bănuște așa, dar n'o fi devărat.

Dar am primit a doua scrisoare dela Nicolau S. Hampu din Alianca (Ohio), apoi a treia din Chicago (Ill), și a patra din Cleveland, — acum trebuia să credem. Ne-a făcut socoteala și socoata ieșind. Cu „Titanicul” ajungea a merge călătorul sau scrisoarea care a plecat dela noi din Ardeal Marți — curi înainte de Paști, sau în săptămîna aceea peste tot. „Libertatea” a plecat de aici în Joia Paștilor, — a ajuns în Anglia tocmai pe cînd să plece „Titanicul”, a nimerit în posta pe care el o ducea, și — s'a ciocnit cu muntele de gheață și s'a dat la fund, și bunii noștri cetitori au putut tot aștepta după ea.

Cu „Libertatea” din săptămîna asta am trimis de nou numărul de Paști al „Foi Interesante” și a „Bobîrnacilor” din cari am mai avut rezervă, dar din „Libertatea”, dureri, nu le-am mai putut trimite ne-mai avînd atîtea foi în rezervă.

Un omor învăluit în o neagră taină. Ilie Cimporescu era negustor de produse în Orăștie, venit aci cu ani înainte dela Abrud. Un om pacinic și de treabă. Duminecă în 5 Mai n. el a plecat de aci la Șoimuș (Îngă Deva) că cetise prin foi un anunț, că este acolo o crîsmă de dat în arîndă. Luase la sine o sumă mai însemnată de bani, ca, de-o face trg, să deie poate arînda înainte pe-o vreme oarecare, drept arvună. Spre soției sale că încă sara vine-apoi. L'a așteptat sara, dar n'a venit, l'a așteptat Luni, nu-i, Marți, nu-il a plecat biata femeie plîngînd să afle ce-i cu soțul seu. În Șoimuș oamenii i-au spus, că l'au văzut intrînd în crîsmă, dar afară nu l'au mai văzut ieșînd!

Peste 8 zile nenorocita soție primește știre dela gendarmerie, că soțul ei a fost găsit aruncat de apă Murășului afară, din jos de Brănișca! După o hîrtie aflată în buzunarul lui au știut că-i el, — că altfel apa îl schimbuse de nu să mai cunoștea.

Să vede că oameni răi l'au amăgît spre acea crîsmă și simțîndu-l că are bani, l'au opăcit pînă să cînd l'au jăfuit și l'au aruncat în apele marelui riu.

Pîn'acum nu s'a putut descoperi nimic mai de aproape în jurul acestui omor fioros și plin de bănuș.

Abonați

„Libertatea”

foaia cea scrisă mai pe înțelesul poporului, și aducînd tot ce e mai interesant în întîmplările din țară și din lumea mare!

De acum pîn' la capătul anului, costă cu „Foaia Interesantă” și „Bobîrnacii” înpreună: *numai 3 cor.* — Iar fără „Bobîrnacii”, numai *2 cor. 60 fl.*